

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Кафедра суспільних дисциплін

07/10-79М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійного
вивчення навчальної дисципліни
«Історія психології»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Психологія»
спеціальності С4 «Психологія»
денної і заочної форми навчання

Рекомендовано
Радою з якості ННІЕМ
Протокол № 2 від 08 жовтня 2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Історія психології» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності С4 «Психологія» денної і заочної форми навчання [Електронне видання] / Ставицький О. О. Рівне : НУВГП, 2025. 44 с.

Укладач: Ставицький О. О., доктор психологічних наук, професор кафедри суспільних дисциплін.

Схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол № 3 від 21.10.2025 р.

Відповідальний за випуск – Сокаль В. А., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент, в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін.

Керівник (гарант) освітньої програми:

Шпак Світлана Григорівна, канд., психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Попередня версія **07-03-145**

© О. О. Ставицький, 2025

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2025

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Методичні поради для роботи над дисципліною	6
3	Програма навчальної дисципліни	7
4	Теми семінарських занять	13
5	Плани семінарських занять	13
6	Завдання для самостійної роботи	31
7	Види індивідуальної роботи	31
8	Методи контролю	32
9	Питання до модульного контролю	33
10	Рекомендована література	43
11	Інформаційні ресурси	44

Вступ

Актуальність. Сьогodenний курс психологізації освіти суттєво актуалізує вивчення студентами навчального курсу «Історія психології». Він спрямований на збагачення і поглиблення психологічних знань майбутнього психолога, підвищення рівня його психологічної та професійної компетентності.

Курс розвиває аналітико-синтетичне мислення студентів так, як дає уявлення не тільки про сучасне психологічне знання, а й показує процес його зародження і розвитку в історії науки. Це дозволяє більш глибоко і адекватно усвідомити психологічні явища і концепції, які їх пояснюють.

Мета навчальної дисципліни полягає у показі важливості знань історичних коренів наукових знань для адекватного осмислення системи ідей та категорій, що утворюють сучасний план психологічної науки.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на засвоєнні знань з таких питань: поняття про психологічні знання і методи психології, психологія як наука та етапи і особливості її розвитку, структура психічних явищ та їх взаємозв'язок, аналіз прояву психічних явищ та їх психологічний зміст. Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема реферативних досліджень з історії розвитку психології, актуальних проблем розвитку психології.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти загальних компетентностей щодо:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти спеціальні (фахові, предметні) компетентностей щодо:

СК 1. Здатність оперувати категоріально- понятійним апаратом психології.

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує здобувачам вищої освіти такі результати навчання:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст навчальної дисципліни реалізується опануванням трьома основними блоками: теоретичним, практичним та блоком завдань самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка запланованих виступів та презентацій, підготовка до семінарських занять.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи роботи на семінарських заняттях та самостійного вивчення, форм поточного й підсумкового контролю ці методичні вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, студентам пропонуються методичні рекомендації з опрацювання конспекту лекцій та першоджерел, рекомендованої літератури та контрольні запитання для самоперевірки.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Донауковий період розвитку психології **Змістовний модуль 1. Вчення про душу.**

Тема 1. Предмет, завдання, методи історії психології.

Історія психології та психологічних вчень, історія людської цивілізації загалом: напрями вивчення і тлумачення. Відмінності історії психології та психологічних вчень від історіографічної психології та психології культури. Психологічне пізнання як діяльність. Місце і значення історії психології та психологічних вчень у системі наукового знання.

Методологічні принципи і підходи до побудови історії психології та психологічних вчень: культурологічний, феноменологічний, екзистенціальний. Взаємозв'язок історії психології та психологічних вчень з іншими психологічними дисциплінами. Предмет історії психології та психологічних вчень і завдання розробки системи психологічної науки. Роль особистості вченого у розвитку історії психології та психологічних вчень. Специфіка, підходи і засоби організації історико-психологічного дослідження. Методи аналізу і тлумачення в історико-психологічному дослідженні. Способи пізнання світу та система психологічного виміру культурно-історичних епох. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 2. Психологія стародавнього світу

Міфологічна і народна психологія. Психологічна природа анімізму. Фаталізм і магія в ранніх психологічних уявленнях. Ритуали як основа психологічних уявлень. Ініціація та пізнання вікових особливостей психіки. Табу та вшанування мертвих. Традиція і вчинок. Психологія “не діяння” і “правил поведінки” (даосизм і конфуціанство) у давньому Китаї. Психологія нестриманої чуттєвості, страждання і звільнення від страждань (нірвана) у давній Індії. Психологія вед, упанішад та буддизму. Духовна революція біблійного послання та фундаментальні біблійні ідеї. Людське і вселюдське в ідеології Пророчого руху. Загальний нарис розвитку античної психологічної думки. Мікрокосмос і макрокосмос, ідеальне та матеріальне в структурі психічного. Матеріалістична психологія атомізму. Ерос і душа. Ідеалістична психологія про душу як форму тіла. Психологія софістики і філософський пошук людини. Сократівський принцип у психології. Платон про світ ідей і споглядання, що творить. Аристотель про людську душу і творчість. Поєднання мікрокосмосу і макрокосмосу в психології неоплатонізму. Антична філософія в епоху імперії. Формування християнського духовного вчення. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 3. Психологія Античності.

Феноменологічний поворот у тлумаченні зв'язку між мікрокосмосом і макрокосмосом. Моральна історія, як феноменологія людської душі. Душа і вище існування (Бог) – вихідна позиція середньовічної психології. Критика

античних уявлень про душу. Моністичне тлумачення зв'язку тіла і душі. Проблема розвитку в ранньосередньовічній психології. Схоластично-категорійна розробка проблем середньовічної психології. Томізм і категорійна “сума” психології. Фома Аквінський і Сігер Брабантський. Символізм середньовічної думки. Психіка як образ та атрибут буття в психології Данте. “Божественна комедія” і людська форма пошуку вищих цінностей. Образ Беатріче в структурі психологічних понять середніх віків. Патристика: розробка біблійного послання і філософствування у вірі. Теологія і схоластика про людину і її душу. Схоластика як спроба категорійного пояснення психічних явищ за відсутності посередніх ланок між всезагальним і одиничним. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 4. Психологічні вчення середньовіччя та епохи Відродження.

Загальний поділ психології епохи Відродження. Титанізм як принцип ренесансової психології творчості. Універсалізм та індивідуація у психології Леонардо да Вінчі. Джордано Бруно і героїчний ентузіазм. Принцип єдності та боротьби протилежностей у визначенні психічного М. Кузанським. “Я” та “інший” – психологічні принципи епохи Відродження. Ідеї, тенденції, спрямування гуманістико-відродницької думки: неоплатонізм, аристотелізм, скептицизм м. Еразм Роттердамський і “філософія Христа”. Мартін Лютер і реформація церкви. Нікколо Макіавеллі і теоретизація автономії політики. Ренесансові акценти у психологічних вченнях китайського буддизму, арабської та східнослов'янської психології. Формування нового типу знання, що потребує поєднання науки і техніки. Микола Коперник. Галілео Галілей. Ісаак Ньютон. Френсис Бекон: філософ промислової ери і науки. Р. Декарт і роздуми про свідомість. Б. Спіноза і метафізика монізму. Пізнання і моральний ідеал. Г. Лейбніц: метафізика плюралізму. Основи монадології. Поняття “апперцепція” і “безсвідоме” в теорії Г. Лейбніца. Основні риси концепції асоціанізму. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Модуль 2. Науковий період психології

Змістовний модуль 2. Розвиток психологічних знань від епохи Просвітництва до ХХ ст.

Тема 5. Психологія як наука про свідомість.

Просвітництво у Франції. Виникнення, структура і співробітники Енциклопедії. Д. Дідро: від деїзму до матеріалізму. Е. Кондільяк і гносеологія сенсуалізму. Вольтер: боротьба за віротерпимість. Ж. Ляметрі і природно-науковий підхід до проблеми людини і її психіки. Ж.-Ж. Руссо: про людину у “природному стані”. Італійське Просвітництво. Етика англійського Просвітництва. “Шотландська школа” “здорового глузду”. Німецьке Просвітництво: характеристика, попередники, соціокультурне середовище. І. Кант і критичний поворот західної думки: “критика чистого розуму”, “критика практичного розуму”, “критика спроможності судження”. Визвольна війна і

просвітницький рух в Україні. Стражденність і самодостатність людини у психології XVII ст. Барокові форми моралі. Р. Декарт, Т. Гоббз, Б. Спіноза, Б. Паскаль, Ф. Ларошфуко, Дж. Локк та ін. і психологія самопізнання. Загальні ознаки Просвітництва XVIII ст. Психологія індивідуального існування і трагедія бунтівного індивідуалізму. Дж. Байрон. Гегель і феноменологічний принцип у психології. Масонство як антипросвітництво. Психологія і революція. Сенсуалістична та натуралістична психологія. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 6. Виникнення експериментальної психології.

Психологія в першій половині XIX ст. Рефлекторне вчення. Вчення про органи почуттів і головний мозок. Асоціативна психологія. Створення діалектико-матеріалістичних основ психології в середині XIX ст. Позитивізм. Раціоналізм і волюнтаризм. Вульгарний матеріалізм. Матеріалістичне вчення російських революційних демократів. Діалектико-матеріалістичне вчення про психічну діяльність, психіку і свідомість. Природничо-наукові передумови перетворення психології в самостійну науку. Фізико-хімічна школа у фізіології. Дарвінізм. Вчення про рефлекс. Психофізіологія органів почуття. Психофізика та дослідження довготривалості реакції. Наукова і сцієнтистська психологія. Психологія як наука про безпосередній досвід, інтенціональні акти свідомості, здійснення психічних діяльностей. Перші наукові психологічні програми. Психологічна лабораторія В. Вундта. Система психології В. Вундта. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 7. Психологія “потoku свідомості”.

Методологія наукового пізнання. Формування науки як соціального інституту. Парадигми, цінності і норми науки. Основні пояснювальні принципи психології. Предмет і методи психології. Психологічна наука і психологічна практика. Експериментальна психологія. Диференціальна психологія. Дитяча і педагогічна психологія. Зоопсихологія. Соціальна і культурно-історична психологія. Психотехніка. Структурна школа Е. Титченера. Вюрцбурзька школа. Функціоналізм в американській психології. Біхевіоризм. З. Фрейд і розвиток психоаналізу. Психологія форми (гештальтпсихологія). Методологічний антипсихологізм і феноменологічна психологія. Е. Гуссерль. Екзистенція як спосіб, ціль і зміст буття людини. М. Гайдеггер. Символіка духу і психологічна система. Е. Кассіерер. Вчинкові засади рефлексивності: універсальність та відповідальність буття. М. М. Бахтін. Психіка як “внутрішнє – буття”. Людина – вчинок – світ. С. Л. Рубінштейн. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 8. Фрейдизм і неофрейдизм.

Психоаналіз як аналіз несвідомого після дії. Психоаналіз та суміжні напрями психології. Катарсис як сублімація та перехід несвідомого у свідоме. З. Фрейд. Механізм індивідуалізації психічного. Компенсаційна форма катарсису. А. Адлер. Колективне несвідоме та його архетипи. Аналітична

психологія К. Г. Юнга. Егопсихологія. Захисні механізми на службі катарсису в подоланні страху смерті. З. Фрейд. Новий психоаналіз: зміщення акценту з природного на соціальне. Г. Саллівен. Конкуренція та порочне коло людської культури. Ілюзія катарсису в боротьбі за існування. К. Горні. Катарсис як “втеча від свободи”. Е. Фромм. Новітні форми та ідеї психоаналізу. Сублімація у творчості та катарсис. Г. Башляр. Структурний психоаналіз. Ж. Лакан. Феномен одновимірної людини в ідеології розвиненого індустріального суспільства. Г. Маркузе. Фрейдизм в Україні. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 9. Розвиток біхевіоризму.

Екстеріоризація психічного. Тілесний образ людини та характер її поведінки. О. О. Богомолець. Е. Кречмер. В. Шелдон. Дж. Таннер. Р. Кнуссман. Інтеріоризація вчинкової дії. Ідея рефлексу як повернення до вихідної точки поведінки. І. П. Павлов. В. М. Бехтерєв. В. П. Протопопов. О. С. Залужний. І. П. Соколянський. К. М. Корнілов. М. О. Берштейн. П. К. Анохін. Поведінка під знаком стимулу. Класичний біхевіоризм. Дж. Вотсон. Необіхевіоризм. “Цілеспрямований біхевіоризм”. Е. Толмен. Оперантна поведінка. Б. Скінер. Гештальтпсихологія та інтеріоризація стимулу на базі його значення. В. Келлер. К. Коффка. М. Вертгаймер. Психологічна “теорія поля”. К. Левін. Ейдичний напрям у психології Е. Йенш. Кібернетичний напрям у психології. Механізми інтеріоризації в когнітивній психології. У. Найссер, Ж. Брунер, Дж. Гібон та ін. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 10. Гештальтизм як психологія цілісності.

Німеччина в першій третині ХХ ст. Вчення Вольфганга Келера, Маркса Вертгеймера, Курат Коффки, Курта Левіна.

Властивості сприймання в гештальтпсихології – константи, фігура, фон. Принципи гештальтпсихології: тенденцію сприйматись разом, схожість, цілісність, замкнутість, суміжність, загальна зона. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 11. Феноменологічна стратегія в психології.

Методологія наукового пізнання. Формування науки як соціального інституту. Парадигми, цінності і норми науки. Основні пояснювальні принципи психології. Предмет і методи психології.

Психологічна наука і психологічна практика. Експериментальна психологія. Диференціальна психологія. Дитяча і педагогічна психологія.

Зоопсихологія. Соціальна і культурно-історична психологія. Психотехніка.

Структурна школа Е. Титченера. Вюрцбурзька школа. Функціоналізм в американській психології. Біхевіоризм. З. Фрейд і розвиток психоаналізу. Психологія форми (гештальтпсихологія).

Методологічний антипсихологізм і феноменологічна психологія. Е. Гуссерль. Екзистенція як спосіб, ціль і зміст буття людини. М. Гайдеггер.

Символіка духу і психологічна система. Е. Кассіер. Вчинкові засади рефлексивності: універсальність та відповідальність буття. М. М. Бахтін. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 12. Диспозиційні теорії особистості.

Самопізнання особистості у здійсненні та нездійсненні катарсису. Відкриття людини в гуманістичній психології. Ф. Северин. Особистість як єдність багатоманітного. Персоналізм В. Штерна. Соціальний атом та психодрама Дж. Морено. Персонологія без особистості. Г. Маррей. Психологічна теорія драми та реальна трагедія її автора. Ж. Політцер. Клієнтцентована терапія К. Роджерса. Гештальттерапія та її джерела: екзистенціалізм і феноменологія. Ф. Перлз. Трансакційний аналіз. Е. Берн, Т. Харріс. Екстаз і творчість. Осьовий час історичної творчості та подолання історії. К. Ясперс. Людина в історичному діянні. А. Тойнбі. Психологія в межах структурної антропології. К. Леві-Строс. Пошук людиною смислу життя і логотерапія. В. Франкл. Смысл життя і життя, відповідне смыслу. Стрес без дистресу. С. Сельє. Людина, яка грає. Й. Гейзінга. “Благоговіння перед життям”. А. Швейцер. Від смислу вчинку і життя до його стратегії. К. О. Абульханова-Славська. Екстатичний смысл творчості: піднесення до вищої стадії буття у стані натхнення. Психологія творчості: від інтуїтивізму до гуманістичної традиції та від інтелектуалізму до біологізації. Творчість: фактори, риси, корені. Е. Торранс. Дж. Гілфорд. Г. Гутман. О. Я. Пономарьов. А. Кестлер. Екстатичний смысл еротизму. Гормічна психологія. Мак Доугалл. Психологія “другої та першої статі”. С. де Бовуар. Герменевтика М. Фуко. Ідея безкінечності. Ж. Дельоз. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 13. Когнітивна психологія та школа Ж. Піаже.

Інтеріоризація як рух від дії до думки. Ж. Піаже. А. Валлон. С. Гемпшир. Дж. Мід. Структура і типи людської особистості. Г. Айзенк, Р. Кеттел. Етапи інтеріоризації та культура знака. Л. С. Виготський. Інтеріоризація у світлі теорії системної локалізації вищих психічних функцій людини. О. Р. Лурія. Наставчий сенс психічного як результат інтеріоризації. Д. М. Узнадзе. Теорія провідної діяльності та розвиток психіки. О. М. Леонтьєв. Теорія поетапного формування розумових дій. П. Я. Гальперін. Людина як суб'єкт діяльності. Б. Г. Ананьєв. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Змістовий модуль 3. Психологія в радянський та пострадянський період

Тема 14. Розвиток психології в Росії. Психологія в радянський період.

Постання канонічної психології в історіогенезі науки. Система канонічної психології. Витоки канонічної психології. Структура канону. Від правчинку до канону. Канонічні форми психічного та психічних феноменів. Ідеологія в структурі вчинкового осередку психологічної системи. Загальнолюдське, класове та індивідуальне в ідеології як психологічна проблема. О. М. Раєвський. Смысл життя як провідна проблема ідеології. Є. Трубецькой. Смысл життя у його всеосяжній повноті. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

Тема 15. Розвиток психології в Україні.

Історико-психологічні дослідження ХХ ст. С. Л. Рубінштейн: проблеми історії психології та вчинковий осередок психологічної системи. Л. С. Виготський: відкриття у психології, його перетворення в пояснювальний принцип психологічної системи та історичний рух психологічної думки. Г. С. Костюк: історія психології та історія людської культури. Ю. П'єтер: історична доля людини залежить від рівня психологічного знання та його належного використання. А. О. Смирнов: історія психології як рушійна сила цієї науки. А. М. Ждан: періодизація становлення психологічних знань – головне завдання історії психології. М. Г. Ярошевський: “історична рефлексія” у збагаченні поступу психологічних знань.

Сучасні видатні науковці та їх наукові школи України: І.Д. Бех, С.Д. Максименко, Л.Ф. Бурлачук, Т.С. Яценко та ін. (ПР2, ПР3, ПР4, ПР17).

4. Теми семінарських занять

№ з\п	Назва теми	Кількість годин Денна/Заочна
1	Тема 1. Предмет, завдання, методи історії психології	1/-
2	Тема 2. Психологія стародавнього світу	2/1
3	Тема 3. Психологія Античності	2/-
4	Тема 4. Психологічні вчення середньовіччя та епохи Відродження	1/1
5	Тема 5. Психологія як наука про свідомість	1/-
6	Тема 6. Виникнення експериментальної психології	2/1
7	Тема 7. Психологія “потoku свідомості”	1/-
8	Тема 8. Фрейдизм і неофрейдизм	2/1
9	Тема 9. Розвиток біхевіоризму	2/1
10	Тема 10. Гештальтизм як психологія цілісності	1/1
11	Тема 11. Феноменологічна стратегія в психології	1/-
12	Тема 12. Диспозиційні теорії особистості	1/-
13	Тема 13. Когнітивна психологія та школа Ж. Піаже	2/1
14	Тема 14. Розвиток психології в Росії. Психологія в радянський період	1/-
15	Тема 15. Розвиток психології в Україні	2/1
Разом		22/8

5. Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Тема: Предмет, завдання, методи історії психології.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: запитання для виявлення рівня знань студентів про основні етапи розвитку людства (за шкільним курсом всесвітньої історії).

План

1. Історія людської цивілізації загалом: напрями вивчення і тлумачення.
2. Відмінності історії психології та психологічних вчень від історіографічної психології та психології культури.
3. Місце і значення історії психології та психологічних вчень у системі наукового знання.
4. Методологічні принципи і підходи до побудови історії психології та психологічних вчень: культурологічний, феноменологічний, екзистенціальний.

5. Предмет історії психології та психологічних вчень і завдання розробки системи психологічної науки.

6. Роль особистості вченого у розвитку історії психології та психологічних вчень. Специфіка, підходи і засоби організації історико-психологічного дослідження.

7. Методи аналізу і тлумачення в історико-психологічному дослідженні.

Основні поняття: предмет, історія, методологія, методи, епоха, психологія, культура.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Дайте визначення «Історії психології» як галузі психологічної науки.
2. Які древні цивілізації Вам відомі.
3. У чому полягають основні відмінності історії психології та психологічних вчень від історіографічної психології та психології культури.

4. Дайте характеристику основних методологічних принципів історії психології.

5. Як змінювався предмет психології в ході її історії.

6. Назвіть прізвища найбільш відомих Вам вчених в галузі філософії та психології різних епох.

7. Назвіть методи історії психології, у чому їх відмінність від методів загальної психології. Охарактеризуйте їх.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).

3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.

4. Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. К., 1983.

5. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т.Г. Шевченка, 2010. URL: <http://makhnii-history.blogspot.com/>

6. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Психологія стародавнього світу.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Міфологічна і народна психологія. Психологічна природа анімізму. Фаталізм і магія в ранніх психологічних уявленнях. Ритуали як основа психологічних уявлень.

2. Традиція і вчинок. Психологія “не діяння” і “правил поведінки” (даосизм і конфуціанство) у давньому Китаї.

3. Психологія нестриманої чуттєвості, страждання і звільнення від страждань (нірвана) у давній Індії.

4. Психологія вед, упанішад та буддизму.

5. Духовна революція біблійного послання та фундаментальні біблійні ідеї.

6. Матеріалістична психологія атомізму.

7. Ідеалістична психологія про душу як форму тіла.

8. Антична філософія в епоху імперії.

9. Формування християнського духовного вчення.

Основні поняття теми: магія, анімізм, тотемізм, міфи, ведизм, упанішад, буддизм, біблійні ідеї, табу, традиції, вчинок.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Дайте визначення та характеристику видів первісних вірувань.
2. Які основні тези буддизму та конфуціанства.
3. В чому сутність нестриманої чуттєвості, страждання і звільнення від страждань (нірвана) у давній Індії.
4. Які ідеї пропагує школа вед та упанішад.
5. Які фундаментальні біблійні ідеї.
6. Хто ідеологи та філософські основи психології атомізму.
7. Дайте характеристику основних вчень про душу.

8. Які етапи та їх характеристика у світлі формування християнського духовного вчення.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К., 1995. 632 с.
4. Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. К., 1983.
5. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)

Семінарське заняття № 3

Тема: Психологія Античності.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Душа і вище існування (Бог) — вихідна позиція середньовічної психології.
2. Критика античних уявлень про душу.
3. Моністичне тлумачення зв'язку тіла і душі. Проблема розвитку в ранньосередньовічній психології.
4. Томізм і категорійна “сума” психології.
5. Символізм середньовічної думки.
6. Патристика: розробка біблійного послання і філософствування у вірі.
7. Теологія і схоластика про людину і її душу.

Основні поняття теми: психіка, душа, Томізм, символізм, схоластика, теологія, людські цінності.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Як тлумачили зв'язок між мікрокосмосом і макрокосмосом філософи Античності?
2. Які уявлення про душу були у філософів Античності?
3. Що таке монізм?
4. Як з позиції монізму пов'язували тіло і душу філософи Античності?
5. Основні тези філософії Фоми Аквінського.
6. Психіка як образ та атрибут буття в психології Данте.
7. У чому сутність схоластичного вчення?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. К., 1983.
5. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)

Семінарське заняття № 4

Тема: Психологічні вчення середньовіччя та епохи Відродження.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Титанізм як принцип ренесансової психології творчості.
2. Універсалізм та індивідуація у психології Леонардо да Вінчі.
3. Принцип єдності та боротьби протилежностей у визначенні психічного М. Кузанським.
4. “Я” та “інший” — психологічні принципи епохи Відродження.

5. Неоплатонізм.
 6. Нікколо Макіавеллі і теоретизація автономії політики.
 7. Ренесансові акценти у психологічних вченнях китайського буддизму, арабської та східнослов'янської психології.
 8. Р. Декарт і роздуми про свідомість.
 9. Пізнання і моральний ідеал. Г. Лейбніц: метафізика плюралізму.
 10. Поняття “апперцепція” і “безсвідоме” в теорії Г. Лейбніца.
- Основні риси концепції асоціанізму.

Основні поняття теми: епоха Відродження, ренесанс, свідоме, безсвідоме, апперцепція, асоціанізм, метафізика, плюралізм.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Який основний принцип ренесансової психології творчості?

2. Які ідеї психологічного змісту вніс Леонардо да Вінчі, Джордано Бруно?

3. У чому сутність принципу єдності та боротьби протилежностей?

4. Які ідеї неоплатонізму?

5. Які основні ідеї аристотелізму, скептицизму?

6. Суть і значення теорії Нікколо Макіавеллі?

7. В чому сутність плюралізму?

8. Які основні риси концепції асоціанізму?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посібн. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб: К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. К., 1983.
5. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів: Чернігівський національний університет ім. Т.Г. Шевченка, 2010. URL: <http://makhnii-history.blogspot.com/>

Семінарське заняття № 5

Тема: Психологія як наука про свідомість.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Просвітництво у Франції.
2. Д. Дідро: від деїзму до матеріалізму.
3. Е. Кондільяк і гносеологія сенсуалізму.
4. Вольтер: боротьба за віротерпимість.
5. Ж. Ляметрі і природно-науковий підхід до проблеми людини і її психіки.
6. Ж.-Ж. Руссо: про людину у "природному стані".
7. Італійське Просвітництво.
8. Німецьке Просвітництво: характеристика, попередники, соціокультурне середовище.
9. І. Кант і критичний поворот західної думки: "критика чистого розуму", "критика практичного розуму", "критика спроможності судження".
10. Гегель і феноменологічний принцип у психології.
11. Сенсуалістична та натуралістична психологія.

Основні поняття теми: індивідуалізм, просвітництво, ідеалістичне вчення, матеріалістичне вчення, психіка, Масонство, натуралізм, сенсуалізм.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які основні постулати дуалізму та матеріалізму?
2. Що сповідує сенсуалізм?
3. Значення вкладу в науку Ж.-Ж. Руссо?
4. Характеристика, попередники, соціокультурне середовище німецького просвітництва.
5. Який вклад в науку зробив І. Кант?
6. Який зв'язок визвольної війни і просвітницького руху в Україні?
7. В чому сутність індивідуального існування і трагедії бунтівного індивідуалізму?
8. Які основні ознаки сенсуалістичної та натуралістичної психології?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посібн. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. К., 1983.
5. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)

Семінарське заняття № 6

Тема: Виникнення експериментальної психології.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Рефлекторне вчення.
2. Асоціативна психологія.
3. Позитивізм. Раціоналізм і волюнтаризм.
4. Вульгарний матеріалізм. Матеріалістичне вчення російських революційних демократів.
5. Природничо-наукові передумови перетворення психології в самостійну науку.
6. Психофізіологія органів почуття.
7. Психологія як наука про безпосередній досвід, інтенціональні акти свідомості, здійснення психічних діяльностей.
8. Система психології В. Вундта.

Основні поняття теми: раціоналізм, волюнтаризм, ідеалістичне вчення, матеріалістичне вчення, психіка, Дарвінізм, дослідження, експеримент, свідомість, рефлекс.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

І. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. В чому сутність рефлексивного вчення?
2. Які основні постулати асоціативної психології?
3. Які основні постулати вульгарного матеріалізму?
4. Які Природничо-наукові передумови перетворення психології в самостійну науку?
5. Які були перші наукові психологічні програми?
6. Опишіть лабораторію В. Вундта.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)
5. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.
6. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посіб. К. : Либідь, 2006. 1000 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: Психологія “потoku свідомості”.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з основними поняттями та категоріями теми;
- *знати*: основні положення науки як соціального інституту, парадигми, цінності і норми науки, основні пояснювальні принципи психології, предмет і методи психології;
- *вміти*: визначати закономірності розвитку знань про психіку; визначати послідовність у зміні основних «формацій» наукового мислення при формуванні сучасної психологічної думки.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Методологія наукового пізнання.
2. Предмет і методи психології.
3. Експериментальна психологія.
4. Диференціальна психологія.
5. Дитяча і педагогічна психологія. Зоопсихологія.
6. Психотехніка.
7. Структурна школа Е. Титченера. Вюрцбурзька школа.
8. Функціоналізм в американській психології.
9. Біхевіоризм.
10. З. Фрейд і розвиток психоаналізу.
11. Психологія форми (гештальтпсихологія).
12. Екзистенція як спосіб, ціль і зміст буття людини.
13. Психіка як “внутрішнє – буття”

Основні поняття теми: антипсихологізм, феноменологічна психологія, зоопсихологія, психотехніка. диференціальна психологія, гештальтпсихологія, рефлексивність.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке методологія?
2. Назвіть основні пояснювальні принципи психології.
3. Дайте визначення експериментальної психології.
4. Дайте визначення диференціальній психології.
5. Дайте визначення дитячій та педагогічній психології.
6. Що вивчає зоопсихологія?
7. Хто є засновником біхевіоризму?
8. Яке значення терміну «Екзистенціоналізм»?
9. В чому сутність вчення М. М. Бахтіна?
10. В чому полягає основний вклад у психологічну науку

С.Л. Рубінштейна?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).

3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.

Махній І. П., Скок М.А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)

5. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.

6. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посіб. К. : Либідь, 2006. 1000с

Семінарське заняття № 8

Тема: Фрейдизм і неофрейдизм.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Психоаналіз як аналіз несвідомого після дії.
2. Катарсис як сублімація та перехід несвідомого у свідоме.
3. Механізм індивідуалізації психічного.
4. Колективне несвідоме та його архетипи.
5. Захисні механізми на службі катарсису в подоланні страху смерті.
6. Новий психоаналіз: зміщення акценту з природного на соціальне.
7. Катарсис як “втеча від свободи”.
8. Новітні форми та ідеї психоаналізу.
9. Фрейдизм в Україні.

Основні поняття теми сублімація, механізми, свідоме, несвідоме, ілюзія, катарсис, архетипи.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. В чому сутність психоаналізу?
2. Що таке катарсис та сублімація?
3. В чому сутність механізму індивідуалізації психічного?
4. Дайте визначення колективну несвідому та архетипам.
5. Які ви знаєте захисні механізми психіки?
6. Що таке катарсис?
7. Що таке сублімація? Наведіть приклади.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)
5. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.
6. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посіб. К.: Либідь, 2006. 1000 с.
7. Роменець В. А. Історія психології XX ст. К. : Либідь, 1998. 989 с.

Семінарське заняття № 9

Тема: Розвиток біхевіоризму.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Екстеріоризація психічного.
2. Ідея рефлексу як повернення до вихідної точки поведінки. І. П. Павлов. В. М. Бехтерєв.
3. Класичний біхевіоризм.
4. Необіхевіоризм.
5. Гештальтпсихологія та інтеріоризація стимулу.
6. Психологічна “теорія поля”.
7. Кібернетичний напрям у психології.

Основні поняття теми: стимул, реакція, інтеріоризація, екстеріоризація, ейдизм, рефлекс, поведінка.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що означає термін «екстеріоризація».
2. Що означає термін «інтеріоризація».
3. Як виникла ідея рефлексу у І.П. Павлова.
4. В чому сутність основного тезису теорії біхевіоризму?
5. В чому сутність «теорії поля» К. Левіна.
6. Які механізми інтеріоризації в когнітивній психології?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)
5. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.
6. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посіб. К.: Либідь, 2006. 1000 с.
7. Роменець В. А. Історія психології XX ст. К. : Либідь, 1998. 989 с.

Семінарське заняття № 10

Тема: Гештальтизм як психологія цілісності.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Вчення Вольфганга Келера, Макса Вертгеймера, Курат Коффки, Курта Левіна.
2. Властивості сприймання в гештальтпсихології.
3. Принципи гештальтпсихології.

Основні поняття теми: гештальт, цілісність, частка, фон, фактор, константа, фігура, тенденція.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Економічна та політична ситуація Німеччини в першій третині ХХ ст.
 2. Які Ви знаєте властивості сприймання в гештальтпсихології?
 3. Які Ви знаєте принципи гештальтпсихології?
- II.** Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)
5. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.
6. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посіб. К.: Либідь, 2006. 1000 с.
7. Роменець В. А. Історія психології ХХ ст. К. : Либідь, 1998. 989 с.

Семінарське заняття № 11

Тема: Диспозиційні теорії особистості.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Самопізнання особистості у здійсненні та нездійсненні катарсису.
2. Особистість як єдність багатоманітного.
3. Психодрама Дж. Морено.
4. Клієнтцентрована терапія К. Роджерса.
5. Гештальттерапія та її джерела.
6. Трансакційний аналіз.
7. Смысл життя і життя, відповідне смыслу.

8. Психологія “другої та першої статі”.

Основні поняття теми: трансакційний аналіз, стратегії, натхнення, стать, гендер, творчість, екстаз, еротизм, герменевтика.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Людина в гуманістичній психології.
 2. В чому сутність персоналізму В. Штерна?
 3. В чому сутність психологічної теорії драми та реальна трагедія її автора?
 4. Які джерела гештальттерапії
 5. В чому полягає екстатичний смисл творчості?
 6. Що таке герменевтика?
- В чому сенс ідеї безкінечності. Ж. Дельоз?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: <http://makhnii-history.blogspot.com/>
5. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.
6. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посіб. К.: Либідь, 2006. 1000 с.
7. Роменець В. А. Історія психології XX ст. К. : Либідь, 1998. 989 с.

Семінарське заняття № 12

Тема: Когнітивна психологія та школа Ж. Піаже.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Інтеріоризація як рух від дії до думки.
2. Структура і типи людської особистості.
3. Етапи інтеріоризації та культура знака.
4. Інтеріоризація у світлі теорії системної локалізації вищих психічних функцій людини.
5. Теорія провідної діяльності та розвиток психіки.
6. Теорія поетапного формування розумових дій.
7. Людина як суб'єкт діяльності.

Основні поняття теми: суб'єкт, психіка, етапи, формування, розумові дії, локалізація.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що означає категорія інтеріоризація?
2. Які типи людської особистості за Г. Айзенком?
3. Що відносять до вищих психічних функцій людини?
4. В чому сутність теорії поетапного формування розумових дій П. Я. Гальперіна?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)
5. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.
6. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посіб. К.: Либідь, 2006. 1000 с.
7. Роменець В. А. Історія психології XX ст. К. : Либідь, 1998. 989 с.

Семінарське заняття № 13

Тема: Розвиток психології в Росії. Психологія в радянський період.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Постановка канонічної психології в історіогенезі науки.
2. Канонічні форми психічного та психічних феноменів.
3. Загальнолюдське, класове та індивідуальне в ідеології як психологічна проблема.
4. Смысл життя як провідна проблема ідеології.

Основні поняття теми: вчинок, мотив, мотивація, феномен, канонізація, система.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. В чому сутність виникнення канонічної психології в історіогенезі науки?
2. Що в себе включає систему канонічної психології?
3. Що загальнолюдського, класового та індивідуального в ідеології комуністів?
4. В чому сенс життя радянської людини?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.
4. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: <http://makhnii-history.blogspot.com/>
5. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.
6. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посіб. К.: Либідь, 2006. 1000 с.

7. Роменець В. А. Історія психології ХХ ст. К. : Либідь, 1998. 989 с.

Семінарське заняття № 14

Тема: Розвиток психології в Україні.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Історико-психологічні дослідження ХХ ст.
2. С. Л. Рубінштейн: проблеми історії психології та вчинковий осередок психологічної системи.
3. Л. С. Виготський: відкриття у психології.
4. Г. С. Костюк: історія психології та історія людської культури.
5. А. М. Ждан: періодизація становлення психологічних знань — головне завдання історії психології.
6. М. Г. Ярошевський: “історична рефлексія” у збагаченні поступу психологічних знань.
7. Сучасні видатні науковці та їх наукові школи.

Основні поняття теми: діяльність, одиниця поведінкова, мотив, метод, опитувальник, потреба, вчинок, нужда, мораль, воля.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Який вклад у психологічну науку С.Л. Рубінштейна?
2. Який вклад у психологічну науку Л.С. Виготського?
3. Який вклад у психологічну науку Г. С. Костюка?
4. Який вклад у психологічну науку А. О. Смирнова?
5. Який вклад у психологічну науку М. Г. Ярошевського та А.М. Жадана?
6. Кого з відомих психологів України Ви знаєте?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С.,

Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).

3. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. К, 1995. 632 с.

4. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)

5. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.

6. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посіб. К.: Либідь, 2006. 1000 с.

7. Роменець В. А. Історія психології XX ст. К. : Либідь, 1998. 989 с.

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Есе на тему пропущеного заняття, або заняття, де отримано негативну оцінку	22	20
2	Пошук джерел інформації по темі семінарського заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) - в бібліотеках та в електронному вигляді - в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).	22	40
3	Конспектування першоджерел чи реферативне повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.	22	40
4	Підготовка до контрольних заходів	8	8
	Разом	74	108

Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Історія психології» є складання письмового звіту, есе за темами, вказаними в п.6.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у дні та години, визначені кафедрою для консультацій студентів у конкретного викладача.

Види індивідуальної роботи

1. Захист звіту про самостійну роботу.
2. Конспектування першоджерел.
3. Презентація наукового фільму.
4. Написання наукової статті.
5. Підготовка до виступу на студентську конференцію.
6. Участь в олімпіаді з психології.

7. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (3 рівня складності, загальною кількістю понад 300 тестів). Модульний контроль проводиться в навчально-науковому центрі незалежного оцінювання НУВГП.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8. Питання до модульного контролю з дисципліни «Історія психології»

Модуль 1.

1. Факт одержання психологією статусу самостійної науки пов'язаний:
2. Вчення про рефлекс – найважливіше для психології психо-фізіологічне вчення, що вперше згадується у зв'язку з ім'ям:
3. Міфологічна свідомість – це:
4. Автором підручника «Історія психології» є:
5. Історія психології – це:
6. Міфологічна свідомість створила міф як:
7. Предмет психології як науки у процесі її історіогенезу:
8. Зв'язок онтогенетичного та філогенетичного розвитку називається:
9. Індивідуальний розвиток психіки під час життя людини називається:
10. До основних категорій історії психології відносять:
11. Категорія, яка окреслює єдину першооснову світотворення:
12. Оскільки процеси, які проходять в душі і тілі, розглядались як паралельні і незалежні один від одного, в психології з'явилося поняття:
13. Шанобливе ставлення до різних об'єктів дійсності, яким люди приписували надприродні властивості, здатність допомагати, лікувати, берегти від ворогів тощо:
14. Віра в «духовні» сутності, які знаходяться в предметах або існують окремо від них:
15. Категорію “анімізм” в психологічну науку вніс:
16. Перекази, легенди, розповіді про діяння богів і героїв, за якими були фантастичні уявлення про світ, про керування ним богами і духами:
17. У китайських медичних джерелах «Книга про внутрішнє», (УІІ століття до н.е.), головним органом, «князем тіла», вважається серце, а за життєву основу береться повітроподібне начало –
18. Розвивала суб'єктивно-ідеалістичні тенденції Упанішад. Справжнє «Я» – це не тлінне тіло, не суб'єкт як носій вражень у стані неспання або у сні, а особлива інтуїтивна свідомість. У ній суб'єкт і об'єкт, зовнішнє і внутрішнє не відрізняються. Це Атман, який тотожний Брахману – безкінечне підґрунтя світу.
19. “Для досягнення справжнього пізнання необхідно вгамувати всі види психічної діяльності, що його ускладнюють” Це теза вчення:
20. Засновник школи Конфуцій вчив, що знання і психічні якості є :
21. Основні категорії конфуціанства:
22. Заперечував вродженість таких позитивних моральних якостей, як співчутливість, скромність та інші, вважав, що людина за власною природою зла, а доброта – навпаки – продукт виховання. Якби було б по-іншому, то навіщо людей виховувати. Для чого бажати те, що маєш? Характер людини подібний посудині, яку майстер перетворив у глину. Автор такої думки:
23. У широкому сенсі – це загальна сума здійснених живою істотою вчинків та їх наслідків, які визначають характер його нового народження, тобто

подальшого існування; у вузькому сенсі – вплив вчинених дій на характер сьогодення і наступного існування:

24. Латинізоване ім'я Ібн Сінна:
25. Фалес, Анаксимандр, Анаксимен були представниками:
26. Психологічну думку філософів з Ефесу представляв:
27. Душа – це особливий перехідний стан вогневого початку в організмі, якому Гераклітом дана назва:
28. Принцип “нервізму” започаткував:
29. Родоначальником ідеалістичного напрямку в психології є:
30. Автор трактату «Про душу» є:
31. Психологія як наука про поведінку виникає:
32. Перший етап розвитку психології називають:
33. Метод, згідно якому вивчення ідей минулого неможливе без врахування загальної логіки розвитку науки в певний історичний період називають:
34. Метод, завдяки якому аналізується спадковість висловлених ідей називають:
35. Метод, завдяки якому можна виявити можливі причини і умови формування наукових поглядів вченого називають:
36. Метод, який дозволяє вивчення розвитку психологічного пізнання як діяльності, елементами якої виступають конкретно-наукові категорії, що відтворюють різні сторони психічної реальності називають:
37. Донауковий період в розвитку психології закінчується приблизно у:
38. Предметом психології в Античний період було:
39. Предметом психології в період епохи Відродження і Нового часу було:
40. Філософський етап розвитку психології включає в себе:
41. Метод інтроспекції у вивченні явищ психіки з'явився у:
42. Чинниками впливу на розвиток психології є:
43. Психологія тісно пов'язана з такими науками:
44. Який принцип психології означає, що всі психічні явища пов'язані причинно-наслідковим зв'язком:
45. Різновидами принципу детермінізму є:
46. Описує і пояснює основні види зв'язку між різними сторонами психіки, сферами психічного принцип:
47. Принцип розвитку утверджує:
48. Коротке повторення в онтогенезі основних стадій філогенетичного розвитку називається:
49. Основними категоріями психології є:
50. Різновидами монізму в психології є:
51. Різновидами монізму в психології є:
52. Психологічним антонімом монізму є:
53. Твердження, що процеси, які проходять в душі і тілі, розглядаються як паралельні і незалежні один від одного, об'єднані в поняття:

54. В описі механізму психічної діяльності у єгипетській «Пам'ятці мемфіської теології» будівничим всього існуючого, архітектором Всесвіту є бог:
55. За декілька тисячоліть до нашої ери на Сході склалися великі цивілізації:
56. У китайських медичних джерелах «Книга про внутрішнє» головним органом, «князем тіла», вважається:
57. У китайських медичних джерелах «Книга про внутрішнє» за життєву основу береться:
58. У Китайській медичній пам'ятці «Книга про внутрішнє» повітроподібне начало це:
59. Китайські лікарі на стародавньому Сході порівнювали тип людей з перевагою жовчі (або крові) з:
60. Китайські лікарі на стародавньому Сході порівнювали тип людей з перевагою «ці» з:
61. Китайські лікарі на стародавньому Сході називали тип людей з перевагою слизу:
62. Розвивала суб'єктивно-ідеалістичні тенденції Упанішад
63. Справжнє «Я» – це не тлінне тіло, не суб'єкт як носій вражень у стані неспання або у сні, а особлива інтуїтивна свідомість. У ній суб'єкт і об'єкт, зовнішнє і внутрішнє не відрізняються. Це:
64. Школи, які підпорядковували вивчення душі метафізико-етичним завданням це:
65. Вчила, що для досягнення справжнього пізнання необхідно вгамувати всі види психічної діяльності, що його ускладнюють:
66. Прагнення вирішити етико-психологічні проблеми визначило живий інтерес до психології індивіда, розроблялись спеціальні прийоми розчленування психічних станів і навіть управління ними, у вченні:
67. Сила, яка діє у моральному спілкуванні людей, у поведінці правителів та історії держави є:
68. Проблема співвідношення вродженого і набутого у людській психіці була вперше поставлена:
69. Твердження, що людина від природи добра, псують її зовнішні обставини, належить:
70. Мен-цзи є послідовником:
71. Засновник школи Конфуцій (551-479 до н.е.) вчив, що знання і психічні якості є:
72. Заперечував вродженість таких позитивних моральних якостей, як співчутливість, скромність та ін., вважав, що людина за власною природою зла, а доброта – навпаки – продукт виховання:
73. Твердження «Характер людини подібний посудині, яку майстер перетворив у глину» належить:
74. Ньяіки виділяли:

75. В основі ряду індійських теорій розумової діяльності знаходиться ідея нерозривного зв'язку органу пізнання з його об'єктом. Які з теорій розглядали декілька форм зв'язку відчущуючого органу з його об'єктом:

76. Стверджували, що визначене сприйняття – це вже не сприйняття, тому що пошкоджено впливом інтелекту. Слово, як довільний знак багатьох об'єктів, викривлює образ, перешкоджає спогляданню речі в її неповторності.

77. Критикували і ведантистів і буддистів, стверджуючи, що невизначене сприйняття має два аспекти – родовий і специфічний, які ще не представлені в ньому розчленовано:

78. До матеріалістичних теорій стародавнього Сходу належать:

79. Автором полемічної праці “Критичні розмірковування” є:

80. “Тіло – це матерія духу; дух – це функція тіла... Назви різні, але сутність одна... Дух для матерій те ж, що гострота для ножа... Природно, що без гостроти немає ножа, а без ножа немає гостроти. Ніхто не чув, щоб ніж зникав, а гострота залишалася. Чи можна припустити, що тіло вмирає, а дух продовжує існувати?” Автор:

81. Буддизм – 6,5 ст. до н.е. – світова релігія, засновником якої є індійський принц:

82. Стрижнем змісту Буддизму є проповідь Будди про:

83. Загальна сума здійснених живою істотою вчинків та їх наслідків, які визначають характер її нового народження, тобто подальшого існування це:

84. Так звану теорію двох істин, яка мала величезне значення для розвитку не тільки психології, але й інших наук в середньовічний період розробив:

85. Арабський мислитель висунув думку про те, що універсальний для усіх людей розум зберігається після розпаду тіла, і це свідчить про богоподібність людини. Хто це?

86. Латинізоване ім'я – Аерроес належить:

87. Фалес, Анаксимандр, Анаксимен були представниками:

88. Фалес (624-547 рр. до н.е.) як першооснову всього вважав:

89. Анаксимандр (610-547 рр. до н.е.) переймає за основу всього:

90. Анаксимен (588-522 рр. до н.е.) першоосновою приймав:

91. Душа – це особливий перехідний стан вогневого початку в організмі, якому дана назва «псіхея». Автор?

92. Засновник принципу нервізму, який першим пов'язав психіку з роботою головного мозку і нервової системи в цілому, це:

93. Філософська схема будови людини і світу в цілому на основі чотирьох стихій (земля, вода, повітря, вогонь) була розвинена великим філософом і лікарем старовини:

94. За основу світу ним приймаються не окремі стихії – земля, вода, повітря або вогонь, а їх дробові частинки, названі «гомеомеріями». Це:

95. Людей з перевагою слизу відрізняє рихлість статури, млявість, малоактивність, сонливість: у них немає тієї тонкості відчуттів, необхідних для занять мистецтвом і наукою, немає працьовитості і волі. Це:

96. Особи з домінуванням жовтої жовчі мають добре розвинене тіло і м'язи; вони енергійні, активні, тверді характером, горді, більш здатні для мистецтва і військових справ. Це:

97. Суперечності в розумінні природи психічного, які витікали, з одного боку, з уявлень про душу Демокріта, з іншого – із вчення про душу Платона вимагали свого розмежування. Спробу зняти протилежність двох полярних точок зору здійснює найближчий учень Платона

98. Подібно Демокріту, Арістотель вважав, що головним і генетично первинним відчуттів є:

99. Яка з теорій стародавнього Сходу є матеріалістичною?

100. Хто є засновником принципу нервізму?

Модуль 2.

1. Чиє послання до великого князя Русі Володимира Мономаха варте уваги як найперше давньоруське джерело, де містяться міркування щодо пізнавальних здібностей людини, пов'язаних з психологією особистості?

2. Кирило Турівський кваліфіковано й широко застосовує метод символіко-алегоричного тлумачення Біблії. Найвідоміший його філософсько-психологічний твір фігурує під подвійною назвою, одна з яких:

3. Кирило Турівський кваліфіковано й широко застосовує метод символіко-алегоричного тлумачення Біблії. Найвідоміший його філософсько-психологічний твір фігурує під подвійною назвою, одна з яких:

4. Християнське віровчення, яке активно поширювалося у X-XIII ст. у Давній Русі, мало серйозного конкурента –

5. До відомих мислителів Київської Русі відносять:

6. До відомих мислителів Київської Русі відносять:

7. До відомих мислителів Київської Русі відносять:

8. До відомих мислителів Київської Русі відносять:

9. До відомих мислителів Київської Русі відносять:

10. До відомих мислителів Київської Русі відносять:

11. Давньоруська література, створюючи ідеальний образ людини, має, зокрема, характер повчання. Це властиво творам:

12. На Київській Русі у працях перших літописців створюється своєрідна:

13. Український етнос остаточно сформувався на рубежі XVI-XVII ст., причому каталізаторами цього процесу стали загроза фізичного знищення з боку Степу. Під Степом розуміється:

14. З моменту зародження українського етносу ключовим було поняття Русь. Причому в різні періоди домінували такі його варіанти: VI-XI ст. –

15. З моменту зародження українського етносу ключовим було поняття Русь. Причому в різні періоди домінували такі його варіанти: у XVII-XVIII ст. –

16. З моменту зародження українського етносу ключовим було поняття Русь. Причому в різні періоди домінували такі його варіанти: XIX ст. – початок XX ст. –

17. З моменту зародження українського етносу ключовим було поняття Русь. Причому в різні періоди домінували такі його варіанти: у XVII-XVIII ст. -

18. Древні слов'янські вірування ґрунтувалися на обоженні сил природи і були:

19. Для дохристиян — «язичників» немає нічого надприродного, немає нічого, що було б поза:

20. Особливістю української міфології є поєднання християнських релігійних уявлень із язичницькими віруваннями. Українська міфологія досить багата на символіку, велика частина — це символіка дохристиянського пантеону багатобожжя слов'ян, праукраїнців. Велика частина символів пов'язана з:

21. У пантеоні язичників бог Сонця, світла, добра —

22. Одним із першобогів слов'янської міфології вважається:

23. Який бог в слов'янській міфології символізував небесну силу, яка приносила як добро, так і зло?

24. Який бог в слов'янській міфології символізував бога блискавки й грому, військової дружини?

25. Який бог в слов'янській міфології символізував весняне сонце, любов і пристрасть?

26. Який бог в слов'янській міфології символізував захисницю людей від усякого зла, добра "хатня" богиня?

27. Бог "нижнього світу", заплавних пасовиськ, худоби в слов'янській міфології:

28. Багатоманітність української міфологічної тематики складала цілий ряд циклів: про походження життя (створення світу):

29. Багатоманітність української міфологічної тематики складала цілий ряд циклів: про створення людини —

30. Багатоманітність української міфологічної тематики складала цілий ряд циклів: про тотемічних предків окремих племен, в основі яких лежать фантастичні уявлення про походження племені від певних тварин:

31. Багатоманітність української міфологічної тематики складала цілий ряд циклів: про походження богів:

32. Багатоманітність української міфологічної тематики складала цілий ряд циклів: про річні цикли природи та обряди, пов'язані зі зміною пір року і господарською діяльністю:

33. Багатоманітність української міфологічної тематики складала цілий ряд циклів: про потойбічний світ та передбачення майбутнього:

34. Багатоманітність української міфологічної тематики складала цілий ряд циклів: про життєві випробування і діяння окремих героїв, героїчний епос-билини:

35. До моменту прийняття християнства русичі вже були знайомі з десятичною системою рахунку від одного до десяти тисяч, дробами. До XII ст. рахунок розширився до:

36. До моменту прийняття християнства значного розвитку набув іконопис. Видатним живописцем XII ст. був:

37. У якому році при Софійському соборі відкрили школу нового типу, де, крім грамоти, вивчали грецьку і латинську мови, основи філософії і медицини?

38. Християнська релігія проповідувала відчуженість від зовнішнього світу, закликала людей до покори, усамітнення й занурення у власний внутрішній світ. Ця загальна установка і орієнтації людини на її внутрішній особистісний світ отримала богословську та теологічну інтерпретацію у філософсько-психологічних поглядах одного з перших і найбільших ідеологів раннього християнства –

39. У вченні Дамба за основу всього живого приймалось:

40. Учення Дамба про існування універсальної здатності душі до спостереження за своїми станами знаменувало собою першу ходу –

41. Новим у психології Августина є визнання чого як універсального принципу, що організовує діяльність душі в усіх її проявах?

42. Вищим авторитетом арабської філософії і психології X-XII ст. був найбільший учений, придворний лікар з Бухари Ібн Сіна. Його латинізоване ім'я:

43. Свої філософські уявлення Авіценна прагнув пов'язати з ученням:

44. Стрижень учення Авіценни складає його:

45. Ібн Рушда, відомий під ім'ям:

46. Хто вперше, спираючись на експеримент, показав, що око є найточніший оптичний прилад, що причиною виникнення чуттєвого образу є не виділення, як передбачали греки, а закони віддзеркалення і заломлення світла?

47. Кому належить заслуга у висуненні нової точки зору на механізм відчуттів і сприйняття, зокрема механізму побудови зорового образу?

48. Першим, хто спробував осмислити учення Арістотеля в традиціях богословського догматизму, був

49. Початком усьому, на думку Ф. Аквінського, служить що/хто, який є щонайпершою, продукуючою субстанціональною формою?

50. За звільнення ідей Арістотеля від теології з критикою схоластики і томізму виступав знаменитий англійський мислитель:

51. Який період був часом повернення найважливіших принципів античної науки, відходу від догматизму і пошуком шляхів найбільш оптимального наукового дослідження психічних (душевних) станів?

52. Період Відродження був часом повернення найважливіших принципів античної науки, відходу від догматизму і пошуком шляхів найбільш оптимального наукового дослідження психічних (душевних) станів. У цей час зародився новий предмет психологічної науки про:

53. Предмет психологічної науки – свідомість, остаточно сформований вже у:

54. Перша психологічна праця, в якій у якості спеціального завдання ставилось вивчення індивідуальних відмінностей у здібностях з метою професійного відбору була:

55. Хто автор першої психологічної праці, в якій у якості спеціального завдання ставилось вивчення індивідуальних відмінностей у здібностях з метою професійного відбору?

56. У XVII ст. утвердився новий погляд на Всесвіт, природу в цілому як гігантський механізм. Аналогічний підхід розвивався і у вченнях про людське тіло, яке бачилось своєрідною машиною-автоматом, функціонуючим за законами:

57. У XVII ст. утвердився новий погляд на Всесвіт, природу в цілому як гігантський механізм. Аналогічний підхід розвивався і у вченнях про людське тіло, яке бачилось своєрідною машиною-автоматом, функціонуючим за законами фізики. Цей новий пояснювальний принцип, який отримав назву:

58. Існує дві незалежні субстанції (першооснови) – душа і тіло (Декарт). Вони не впливають один на одного і володіють різними властивостями: душа – мисленням (головна властивість душі), тіло – тяжінням. Душа і свідомість тотожні, безсвідомих процесів немає. Це:

59. Єдина субстанція – природа (Спіноза, Гоббс). Вона має декілька властивостей, із яких дві основні – душа і тіло, володіючи властивостями мислення і простору. Мислення – головна властивість душі, яка також ототожнюється із свідомістю, не припускається наявність безсвідомого. Це:

60. Першооснова світу – монада (Лейбніц), яка володіє властивостями сприйняття і прагнення. В душі виділяються рівні перцепції і апперцепції, тобто безсвідомого і свідомого. Зміст душі ширший за зміст свідомості. Це:

61. У розумі немає нічого, чого немає у відчуттях (Локк, Гоббс). Єдиний процес пізнання є сходженням від часткових знань про одиничні речі до загальних понять, тобто дані органів відчуттів узагальнюються розумом. Вроджених ідей немає, всі поняття з'являються в процесі навчання. Відчуття пасивні, тому суб'єктивність відчуттів приводить до первинних і вторинних якостей і визнання неможливості повного пізнання світу. Це:

62. Пізнання складається із двох ступенів: перша дає знання про світ на основі логічного узагальнення даних відчуття. Ці дані неповні і неадекватні. Друга ступінь – інтуїтивне мислення (раціональна інтуїція) – дає можливість істинного пізнання світу. Загальні поняття існують або у вигляді ідей (Декарт), або у вигляді їх передумов (Лейбніц). Загальність законів у світі ідей і речей є основою істинності знань (Спіноза). Пізнавальна активність людини обумовлює суб'єктивність її знань, що не суперечить з їх істинністю (Лейбніц). Це:

63. З іменем Рене Декарта (1596-1650) пов'язано багато видатних відкриттів в різних галузях науки: математиці, фізиці, анатомії, біології, астрономії. Від латинізованого імені Декарта – Картезій виник термін:

64. Якщо Бекон основу достовірності знань пов'язував з безпосереднім чуттєвим пізнанням, то для Декарта такою основою був:

65. Бекон: «Я мислю, значить, я?»

66. Існує дві незалежні, самотійні субстанції – душа і тіло. Така філософська позиція отримала назву:

67. Методом перевірки достовірності отриманих знань Декарт визначив:

68. Важливою заслугою Декарта стало відкриття:

69. Згідно Декарту, душа наділена власною активністю, що спрямовує процеси мислення, пізнання, а основна функція тіла – це рух, який розглядається як:
70. Сам термін рефлекс в працях Декарта відсутній, але в його описах будови і функціонування тіла чітко пропагуються основні компоненти:
71. Декарт виділив такі первинні емоції:
72. Декарт виділив такі первинні емоції:
73. Особливо значним для психології була поява у середині XVIII століття першої саме психологічної школи –
74. Широкого розповсюдження отримав і сам термін “психологія”, запропонований ще у 1590 році німецьким вченим:
75. Термін «психологія» став у Європі загальновідомим після виходу книг німецького психолога:
76. Німецький вчений І. Гердер у працях “Ідеї філософії в історії людства” (1788-1791) та “Про походження мови” (1770) відстоював в якості найважливішого чинника впливу на психіку не клімат, а:
77. Особливе місце в розвитку психологічної науки XVIII столітті займала німецька психологія. Домінуючими в ній залишалися ідеї раціоналізму і теорії про активний характер всіх пізнавальних процесів, пов’язаних із вродженою активністю душі. Високий авторитет Лейбніца, який започатковував ці ідеї, залишився непохитним, а його погляди отримали розвиток у працях:
78. Кому належить заслуга розробки німецької психологічної термінології, яка замінила попередню, латинську?
79. Вольф є автором теорії, яка отримала назву:
80. Психофізична проблема (проблема щодо психічних явищ до природи в цілому) була перетворена Вольфом у:
81. Помітним явищем у розвитку емпіричного напрямку у психології стали дослідження психіки, які проводились французькими вченими, яких об’єднувала ідея про важливість навчання, просвіти людей, завдяки чому цей напрямок і назвали:
82. Виходячи з ідеї Локка про те, що в основі всіх знань знаходяться відчуття та наш досвід, ці вчені вважали, що головним чинником, який впливає на розвиток психіки, є:
83. Виходячи з ідеї Локка про те, що в основі всіх знань знаходяться відчуття та наш досвід, ці вчені вважали, що головним чинником, який впливає на розвиток психіки, є середовище. Саме середовище, тобто навчання та виховання, яке отримує дитина, служить важливим чинником її долі, визначає її:
84. Дослідження Декарта були продовжені одним із самих яскравих вчених того часу:
85. Доводив, що існує єдина субстанція – матерія, яка володіє властивостями розповсюдженості, мислення і руху –
86. Хто одним із перших психологів почав досліджувати увагу, виділивши її як окремий психічний процес і вказав його специфіку, пов’язану з тим, що не маючи власного продукту, увага спрямована на поліпшення діяльності інших когнітивних процесів?
87. Найбільш розгорнуте дослідження процесу пізнання у 18 ст. дав:

88. Хто підкреслював, що ґрунтом всіх понять є відчуття. Він писав про те, що людина – це “інструмент, наділений властивістю відчувати і пам’ятати. Наші почуття – клавіші, на які впливає оточуюча нас природа...”. Таким чином, зовнішній світ породжує відчуття, які узагальнює наш розум, формуючи судження і поняття?

89. Хто у своїх працях “Про розум” (1758), “Про людину” (1769) також виходив із того, що основою всіх знань людини є відчуття?

90. Якщо Дідро і Гельвецій розглядали освіту, вплив суспільства як благо для людини, то інший відомий французький вчений дотримувався протилежного погляду, стверджуючи, що суспільство шкодить людині, яка від природи добра, чесна, прищеплює їй негативні якості і звички. Хто це?

91. Існують не тільки індивідуальні, але і загальні для всіх людей закономірності психічного розвитку, які змінюються на кожному віковому етапі, підкреслював:

92. Хто створив першу розгорнуту періодизацію психічного розвитку, але основа, згідно якої він розділяв дитинство на періоди, і критерії періодизації були чисто споглядальними, не пов’язаними з фактами і спостереженнями, але впливаючими із філософських, теоретичних поглядів?

93. Хто доповнив дослідження Ламетрі і Дідро про взаємозв’язок психіки і тілесної організації людини, запропонувавши ідею про три рівні психічної регуляції поведінки?

94. Самий початок зародження психологічної думки в Україні сягає:

95. Найперший вищий навчальний заклад України:

96. Найперший вищий навчальний заклад України – Києво-Могилянський колегіум, який з часом став академією, був заснований:

97. Найперший вищий навчальний заклад України – Києво-Могилянський колегіум, який з часом став академією, був заснований Петром Могилою у якому році?

98. Хто був перший з професорів Києво-Могилянської академії, хто в своїх лекціях знайомив студентів з новітніми досягненнями в науці, зокрема – вченням Коперніка?

99. Кому належить одна з видатних розробок психологічної системи академічного гатунку, яка дотримується Арістотелевої традиції. Це була психологія, яку викладали саме як систему психологічних знань не тільки в Європі, а й в арабському світі.

100. З десяти розділів першої книги Ф. Прокоповича про етичні проблеми психології збереглося тільки чотири. Про яку книгу йдеться?

10. Рекомендована література

Базова:

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. К. : Либідь, 2002. 152 с.
2. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с. (або видання Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посібн. К. : Кондор, 2009. 232 с.; Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 248 с.).
3. Маноха І. П., Роменець В. А. Історія психології ХХ століття : навчальний посібник для ВНЗ. 2-е вид. К. : Либідь, 1998. 992 с. (або видання Маноха І. П., Роменець В. А. Історія психології ХХ століття : навчальний посібник для ВНЗ. К. : Либідь, 2003. 990 с.; Маноха І. П., Роменець В. А. Історія психології ХХ століття : навчальний посібник для ВНЗ. К. : Либідь, 2007. 832 с.).
4. Benjafield J. G. A History of psychology. Boston, 2000. 391 p.
5. Lundin R. W. Theories and System of Psychology. 5 ed. Lexington : Heath and Company, 1996. 432 p.

Допоміжна

1. Жуков С. М., Жукова Т. В. Історія психології. К. : Кондор, 2009. 232 с. (або видання Жуков С. М., Жукова Т. В. Історія психології. К. : Либідь, 2005. 224 с.)
2. Розвиток філософської думки на Україні. Львів, 1992.
3. Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. К., 1983.
4. Роменець В. А. Історія психології. Відродження. К., 1987.
5. Роменець В. А. Історія психології ХVIII століття. Епоха Просвітництва : навч. посібн. К. : Либідь, 2006. 1000 с.
6. Роменець В. А. Історія психології. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. К. : Вища школа, 1996.
7. Роменець В. А. Історія психології ХХ ст. К. : Либідь, 1998. 989 с.
8. Лукашук С. Ю., Ставицький О. О. Візуалізація освітнього середовища: соціально-психологічний аналіз. *Інноваційний розвиток університетської науки та освіти: глобальний і національний вимір змін № 30: збірник матеріалів ХХVІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток університетської науки та освіти: глобальний і національний вимір змін», 17 – 18 березня 2022 року / Київський міжнародний університет. К. : КиМУ, 2022. С. 119–124.*
9. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.
10. Benjafield J. G. A History of psychology. Boston, 2000. 391 p.
11. Lonner W. J., Malpass R. S. Psychology and Culture. Boston : Allyn and Bacon, 1994. 317 p.

12. Lundin R. W. Theories and System of Psychology. 5 ed. Lexington : Heath and Company, 1996. 432 p.
13. Psychologia : podrecznik akademicki / Red. nauk. J. Strelau, D. Doliński.
14. Russell R. W. Psychology in ist world context. *American Psychologist*. 1984. 39 (9). P. 1026–1031.
15. Махній І. П., Скок М. А. Історія психологічної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Чернігів : Чернігівський національний університет імені Т.Г. Шевченка, 2010. URL: [http //makhnii-history.blogspot.com/](http://makhnii-history.blogspot.com/)

11. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, вул. Олександра Борисенка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>
3. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://cbs.rv.ua/>.
4. Наукова бібліотека НУБГП – м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75. URL: <https://nuwm.edu.ua/telefonnyi-dovidnyk/item/biblioteka>
5. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <https://osvita.ua/>
6. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/
7. Наукометричні бази НУБГП. URL: <https://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/naukometrychni-bazy>
8. Психологічний сайт. URL: <http://psy.piter.com/>
9. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://www.cbs.rv.ua>.
10. Стандарт вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія». URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64410/